

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3345/19

לפני :
כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט א' שטיין

העותר : ד"ר נדב קפלן

נ ג ד

המשיבים :
1. ארכיון המדינה
2. שירות הביטחון הכללי

עתירה למתן צו על-תנאי;
הודעה מעדכנת מטעם המדינה מיום 23.5.2021;
תגובת העותר להודעת המדינה מיום 27.6.2021;
תגובה מטעם המדינה לתגובת העותר מיום 5.8.2021

תאריכי הישיבות :
ט"ו בשבט התש"ף (10.2.2020)
ט' בניסן התשפ"א (22.3.2021)

בשם העותר : עו"ד אביתר קנולר ; עו"ד יערה וינקלר-שליט

בשם המשיבים : עו"ד עמרי אפשטיין

פסק-דין

הנשיאה א' חיות:

עניינה של העתירה בבקשת העותר להורות למשיבים – שירות הביטחון הכללי (להלן: השב"כ) וארכיון המדינה – לחשוף חומר ארכיוני של השב"כ הנוגע לפרשת רצח ד"ר ישראל קסטנר (להלן: קסטנר) בשנת 1957.

1. העותר עורך מחקר אקדמי על אודות שואת יהודי הונגריה ופרשת רצח קסטנר (להלן גם: הפרשה), וביום 9.1.2019 הגיש בקשה בהתאם לתקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), התש"ע-2010 (להלן: תקנות הארכיונים או התקנות), לעיון בחומר הארכיוני של השב"כ. במסגרת זו ביקש העותר "רשימה של כל החומרים המצויים בארכיון שנתקבלו ו/או נוצרו ו/או נאספו על ידי שירות הביטחון הכללי" אשר קשורים לפרשה, וכן ביקש לקבל לידיו העתקים של חומרים אלה או לחלופין לעיין בהם. בנוסף, ביקש העותר כי יימסר לידיו העתק של נוהל השב"כ הנוגע לחשיפה יזומה של חומרים שהופקדו בארכיון בחלוף 50 שנה (להלן: נוהל החשיפה).

2. במענה מיום 25.3.2019 שניתן מטעם ארכיון המדינה לבקשה, צוין כי:

"לאחר בחינה שנערכה עם נציגי המוסד המפקיד – השב"כ, עולה כי קיים קושי משמעותי באיתור כלל החומרים המצויים במאגרים בנושא זה ואיתור מעין זה יצריך משאבי זמן וכח אדם בלתי מבוטלים. משכך, ובהתאם לאמור בתקנה 9(ה)(2) לתקנות הארכיונים [...], הם דוחים את הבקשה מן הטעם שחשיפת החומרים המבוקשים תחייב הקצאת משאבים בלתי סבירה.

יתר על כן, החומרים שכן אותרו בבדיקה ראשונית מעלים כי יש בהם מידע אשר חשיפתו עלולה לפגוע בביטחון המדינה ובשיטות הפעולה של שירות הביטחון הכללי וגם מן הטעם האמור, עמדת המוסד המפקיד היא כי אין מקום לחשוף חומרים אלה. זאת בהתאם לאמור בתקנה 8(ב)(1)".

3. בעקבות דחיית בקשתו הגיש העותר את העתירה דנן בה מתוארים עיקרי פרשת רצח קסטנר: בחודש מרץ 1957 נורה קסטנר מחוץ לביתו בתל אביב ונפטר מפצעיו לאחר כשבועיים. שלושת המעורבים ברצח – זאב אקשטיין (להלן: אקשטיין), יוסף מנקס ודן שמר – הועמדו לדין והורשעו בעבירות שונות, אך הוענקה להם חנינה והם שוחררו ממאסר בשנת 1963. העותר טוען כי במשך תקופה מסוימת לפני הרצח שימש אקשטיין סוכן מטעם השב"כ, באופן שהותיר שאלות פתוחות רבות בעלות חשיבות ציבורית, היסטורית, משפטית וערכית ביחס לפרשה. בעתירה התבקשו על ידו שלושה סעדים עיקריים: (א) פרסום כלל החומרים הארכיוניים של השב"כ הנוגעים לפרשת רצח קסטנר או מסירתם לעיון העותר; (ב) ביטול או ניסוח מחדש של תקנות הארכיונים ובפרט של תקנה 8, באופן שיעלה בקנה אחד עם הוראות חוק הארכיונים, התשט"ו-1955 (להלן:

חוק הארכיונים או החוק); (ג) פרסום נוהל החשיפה שהוכן על ידי השב"כ בהתאם להוראת תקנה 8(ה) לתקנות הארכיונים.

4. תחילה נדונה העתירה במאוחד עם עתירה נוספת שעסקה בחשיפת חומרים ארכיונים של השב"כ – בג"ץ 15/19 חקני נ' ראש שירות הביטחון הכללי (6.4.2021) (להלן: עניין חקני) – ובה התבקשה חשיפת חומר ארכיוני הנוגע לפעילות השב"כ באירועי "ואדי סאליב" בשנת 1959. במסגרת דיון שקיימנו בעתירות ביום 10.2.2020 הציגו המשיבים, במעמד צד אחד, חומרים חסויים לבית המשפט ולאחר אותו הדיון הוחלט על פיצול הדיון בשתי העתירות. בעקבות כך, ניתן ביום 6.4.2021 פסק דין בעניין חקני ואילו באשר לעתירה דנן, הוחלט כי המשיבים יגישו "הודעה מעדכנת מפורטת במתכונת חסויה לגבי ההבהרות והמסמכים הנוספים שלגביהם ביקשנו בירור ובדיקה נוספים".

הודעה חסויה בעניין זה הוגשה מטעם המשיבים ביום 16.7.2020 ולצידה הגישו המשיבים הודעה גלויה, בה צוין כי בהתאם להחלטת בית המשפט נערכה על ידי גורמי המקצוע בשב"כ בחינה של מסמכים שונים הנוגעים לפרשה וביחס למרביתם נמצא כי חשיפתם – ולו באופן חלקי – מקימה חשש לפגיעה בביטחון המדינה, ומשכך לא ניתן לאפשר את פרסומם או העברתם לעיונו של העותר. עם זאת צוין כי נמצאו מסמכים שניתן לחשפם. מסמכים אלה צורפו להודעה הגלויה ובהם: מסמך שכותרתו "תזכיר – בקשות חנינה של הנדונים על רצח קסטנר" מיום 12.12.1962 הנוגע להמלצה בעניין בקשות החנינה של המורשעים בפרשה; וארבעה מסמכים מתוך חקירתו של אקשטיין בשב"כ, שלמיטב הידיעה הוגשו במסגרת ההליך הפלילי בעניינו. בתגובתו להודעה טען העותר כי המשיבים זנחו למעשה לחלוטין את טענת הקצאת המשאבים שהועלתה במענה מטעם ארכיון המדינה מיום 25.3.2019, והם נשענים עתה באופן בלעדי על החשש לפגיעה בביטחון המדינה, וזאת מבלי לפרט מהו הבסיס לחשש זה אף שמדובר בפרשה שהתרחשה לפני למעלה משישים שנה.

5. דיון שני בעתירה התקיים ביום 22.3.2021, ובמהלכו נבחנו במעמד צד אחד מסמכים שצירפו המשיבים להודעה החסויה מיום 16.7.2020 ואשר לגביהם נטען כי לא ניתן לפרסמם בשל חשש לפגיעה בביטחון המדינה. בתום הדיון הוחלט כי המשיבים יגישו הודעה מעדכנת נוספת ובה יתייחסו להערות שהערנו במסגרת הדיון שהתקיים במעמד צד אחד.

ביום 23.5.2021 עדכנו המשיבים כי בהתאם להחלטת בית המשפט נערכה בחינה נוספת של החומרים הרלוונטיים על ידי גורמי המקצוע בשב"כ, ונמצא כי ניתן לחשוף חלק מהמסמכים שצורפו להודעה החסויה מיום 16.7.2020, בכפוף להשחרת קטעים מסוימים מטעמי ביטחון המדינה וצנעת הפרט. במסגרת זו צירפו המשיבים חמישה מסמכים: מסמך שכותרתו "ניסיונות אנשי לח"י בעבר להשפיע על עדים"; שני מסמכים מפי מקורות שמתארים דברים שמסר אקשטיין, לרבות כוונתו להאשים את השב"כ ברצח קסטנר; מסמך שכותרתו "לפרשת רצח קסטנר (ראשי פרקים)" המתאר את פעילות השב"כ בימים שלאחר הרצח; ומסמך שכותרתו "זאב – הבחור שירה ורצח" הכולל מסקנות עיקריות ביחס לאקשטיין ולפרשת רצח קסטנר. המשיבים הוסיפו והבהירו בהודעתם כי "בבדיקה שנערכה בשירות הביטחון הכללי לא אותר חומר ארכיוני או ממצאים כלשהם, אשר מצביעים על מעורבות השירות או גורם אחר מטעם המדינה ברצח או תומכים בטענה זו באופן אחר".

תמצית טענות הצדדים

6. העותר טוען כי עשרת המסמכים שנחשפו על ידי השב"כ במהלך ניהול ההליך דנן הם מסמכים בודדים שאינם יכולים להוות בסיס לסילוק העתירה, בפרט משום שהמידע המופיע בהם כבר פורט בעבר בחומרים גלויים או פורסם בעיתונות. העותר מוסיף ומציין כי מדובר במסמכים שאינם עוסקים ברצח עצמו אלא בהליך המשפטי שהתנהל בעקבותיו. העותר אף צירף את תצהירו של ד"ר יעקב לזוביק, גנז המדינה לשעבר, אשר טוען כי נעשו פעולות מכוונות כדי לפגוע באיכות הסריקה של המסמכים שצורפו להודעת המשיבים מיום 23.5.2021.

לטענת העותר, קיים חשד שבבסיס הסירוב למסור לו את המידע המבוקש "מטעמי ביטחון המדינה", עומדים שיקולים שאינם רלוונטיים, ולכל הפחות ניתן להיווכח כי השיקול הביטחוני נשקל על ידי השב"כ כשיקול בלעדי, מבלי שניתן המשקל המתאים לעקרון חופש המידע, לעקרון השקיפות ולזכות הציבור לדעת. כמו כן, העותר מציין כי אילו היה מבקש לעיין בחומרים המבוקשים בין השנים 2007-2009 לא הייתה כל מניעה לאפשר לו לעשות כן, היות שבאותה העת תקופת ההגבלה על המידע הארכיוני של השב"כ (להלן: תקופת ההגבלה), עמדה על חמישים שנה ממועד היווצרות המסמכים (תקנה 7 לתקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), התשכ"ז-1966 (להלן: התקנות הישנות)). העותר מוסיף וטוען כי בתקנות הארכיונים משנת 2010, הוארכה אומנם תקופת ההגבלה לשבעים שנה – ובשנת 2019 הוארכה שוב לתשעים שנה – אך לגישתו יש לפרש את התקנות כך שהארכת תקופת ההגבלה תחול רק על מסמכים

שביום כניסת ההסדר החדש לתוקף עדיין לא חלפה לגביהם תקופת ההגבלה הקודמת של חמישים שנה. על כן, בניגוד לעמדת המשיבים, העותר סבור כי החומרים המבוקשים על ידו, אינם מוגבלים בחשיפה, משום שחמישים שנים ממועד היווצרותם חלפו לפני כניסת תקנות הארכיונים לתוקף.

עוד טוען העותר כי תקנות הארכיונים הותקנו בחריגה מסמכות, שכן הן סוטות באופן ניכר מהוראות חוק הארכיונים. לשיטתו, הכלל הקבוע בחוק הוא שיש לאפשר לציבור גישה למסמכים שבארכיון, אלא אם נקבעו מגבלות ספציפיות בתקנות, אך בפועל תקנה 8 לתקנות הארכיונים הופכת את ברירת המחדל ומסווגת את כל המידע המצוי בארכיון כ"חומר מוגבל", תוך נטילת הסמכות להחליט האם מידע ארכיוני יפורסם לציבור מידיו של גנז המדינה, והעברתה לידי הרשות המפקידה. בשולי הדברים מציין העותר כי אי-פרסומו של נוהל החשיפה של השב"כ, שאותו נדרש השב"כ לגבש בהתאם להוראת תקנה 8(ה) לתקנות הארכיונים, מנוגד לחובתה של רשות ציבורית לפרסם את נהליה ולהביאם לידיעת הציבור.

7. המשיבים טוענים מנגד כי נוכח פרסום החומרים הנוגעים לפרשת רצח קסטנר לאורך ניהול ההליך, דין העתירה להימחק או להידחות. המשיבים מדגישים כי החומר שהתבקש על ידי העותר מצוי בתוך תקופת ההגבלה וכי נקודת המוצא לגביו בתקנות הארכיונים היא שאין לחשפו. עוד הם מציינים כי אין ממש בטענת העותר לפיה יש לפרש את תקנות הארכיונים כך שהארכת תקופת ההגבלה לא תחול על מסמכים שתקופת ההגבלה הקודמת לגביהם חלפה. זאת, שכן תקנה 13 לתקנות הארכיונים קובעת מפורשות כי "תקנות אלה יחולו גם על חומר ארכיוני שהופקד בגנוז לפני יום הפרסום". לשיטת המשיבים, גורמי המקצוע בשב"כ מצאו כי פרסום מסמכים נוספים מבין אלה שצורפו להודעה החסויה מיום 16.7.2020 מקים חשש לפגיעה בביטחון המדינה, משום שהם כוללים פרטים בדבר דרכי הפעולה של השב"כ ומקורות ויעדים מודיעיניים – ומשכך, בהתאם להוראת תקנה 8(ב)(1) לתקנות הארכיונים לא ניתן לפרסמם. במסגרת ההודעה החסויה מיום 23.5.2021, אף עמדו המשיבים על החששות הפרטניים העולים ביחס לחשיפת כל אחד מן המסמכים האמורים.

אשר לסעד הנוגע לביטול תקנות הארכיונים, טוענים המשיבים כי יש לדחות ראש זה של העתירה על הסף בשל אי-מיצוי הליכים, כוללניות ושיהוי. נטען כי העותר לא הקדים פנייה למשיבים בעניין זה; כי הסעד שהתבקש מכוון לביטולן של כל תקנות הארכיונים, אף שרובן ככולן כלל לא רלוונטיות לעתירה; וכי תקנות הארכיונים הותקנו לפני כעשור וממילא המנגנון לקביעת תקופות ההגבלה ביחס לסוגי חומרים ארכיוניים

מסוימים נקבע עוד במסגרת התקנות הישנות. לגופו של עניין נטען כי בחוק הארכיונים המחוקק ביקש להקנות סמכות מפורשת לסייג בתקנות את זכות העיון בחומר הארכיוני, בין היתר, לפי סוג החומר ולתקופות קצובות. על כן, כך נטען, אין כל סתירה בין תקנה 8 ובין הוראות חוק הארכיונים. אשר לסעד שהתבקש בעניין פרסום נוהל החשיפה, המשיבים טוענים כי תמצית הנוהל הניתנת לפרסום והכוללת את עיקר הוראותיו המהותיות, פורסמה באתר ארכיון המדינה ולכן סעד זה התייתר.

דיון והכרעה

8. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת ההתפתחויות מאז הגשת העתירה, אני סבורה כי היא מיצתה את עצמה ודינה להימחק, כפי שיפורט להלן.

המסגרת הנורמטיבית החולשת על ענייננו הוצגה אך לאחרונה בהרחבה בעניין חוקני (שם, בפסקאות 6-9). בקצירת האומר יצוין כי סעיף 10(א) לחוק הארכיונים קובע – "כל אדם רשאי לעיין בחומר הארכיוני המופקד בגנזך, אך אפשר להגביל זכות זו בתקנות. ויכול שההגבלה תהיה לפי סוגו של חומר ארכיוני ולפי תקופה קצובה מזמן היווצרו". ארכיון השב"כ מהווה שלוחה של ארכיון המדינה, ומשכך חומר ארכיוני המופקד בארכיון השב"כ כמוהו כחומר המופקד בארכיון המדינה (ראו: עניין חוקני, בפסקה 6). תקנות הארכיונים, שהותקנו בשנת 2010, החליפו את התקנות הישנות, וקבעו תקופת הגבלה של שבעים שנה ביחס לחומר ארכיוני של השב"כ, ובשנת 2019 הוארכה תקופת ההגבלה ביחס לחומר זה לתשעים שנה (ראו בתוספת הראשונה לתקנות הארכיונים). תקנה 8(א) לתקנות קובעת כי נקודת המוצא היא שהעיון ב"חומר מוגבל" אסור עד תום תקופת ההגבלה, ובכל מקרה הוא לא ייחשף לעיון הציבור בטרם ייבדק. התקנות מאפשרות עיון בחומר מוגבל גם לפני סיום תקופת ההגבלה, וזאת בכפוף למגבלות הקבועות בתקנה 8(ב), ובהן המגבלה שבתקנה 8(ב)(1), האוסרת על חשיפת חומר שבחשיפתו יש "חשש לפגיעה בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה, בביטחון הציבור או בביטחונו או בשלמו של אדם". בתקנה 9 לתקנות מנויים התנאים להגשת בקשה לעיין בחומר מוגבל שטרם חלפה תקופת ההגבלה לגביו, וכן השיקולים שעל הגוף המפקיד לשקול בהקשר זה.

לצד זאת, תקנה 8(ה) קובעת כי מפקיד חומר ארכיוני שצוין בתוספת השנייה – ובכלל זאת השב"כ – יכין בהתייעצות עם הגנז "נוהל מיוחד לחשיפת חומר ארכיוני מסוים, בחלוף 50 שנה". הנוהל האמור הוכן על ידי השב"כ וכפי שמציינים המשיבים, תמצית ממנו פורסמה באתר ארכיון המדינה. בסעיף 4 לנוהל החשיפה מפורטים

השיקולים הרלוונטיים לבחינת בקשה לעיון בחומר מוגבל שהפקיד השב"כ, ובכללם רגישות המידע וההשפעה שיכולה להיות לפרסומו על ביטחון המדינה, על ביטחון הציבור ועל ביטחונו או שלומו של אדם; העניין ההיסטורי, המחקרי והציבורי בחומר; ומשך הזמן שחלף ממועד יצירת החומר.

9. כפי שצוין לעיל, בעתירה נתבקשו שלושה סעדים – האחד נוגע לבקשתו הפרטנית של העותר לחשיפת החומרים העוסקים בפרשת רצח קסטנר; ושני הסעדים האחרים הינם כלליים במהותם ונוגעים לביטול תקנות הארכיונים או ניסוחן מחדש בשל החריגה הנטענת מהוראות החוק המסמיך, וכן לפרסום נוהל החשיפה.

אשר לטענה בדבר חריגה מסמכות בהתקנת התקנות – אף מבלי להכריע בטענות הסף שהעלו המשיבים, אינני סבורה כי יש ממש בטענת העותר לפיה תקנה 8 חורגת מהוראות חוק הארכיונים. סעיף 10(א) לחוק אכן קובע את העקרון לפיו "כל אדם רשאי לעיין בחומר הארכיוני המופקד בגנזך", אך לצד זאת מובהר בסעיף זה כי העיקרון האמור ניתן להגבלה בתקנות, בין היתר, לפי "סוגו של חומר ארכיוני ולפי תקופה קצובה מזמן היווצרו". בהתאם לכך, נקבע בתקנה 8(א) לתקנות הארכיונים כי:

"חשיפת חומר מוגבל, לפי הסוג שצוין בטור א' לתוספת הראשונה, לעיון הקהל, יעשה המפקיד, בהתייעצות עם הגנז, בתום התקופה הנקובה בטור ב' בתוספת הראשונה או בתום תקופת קצרה יותר שעליה יחליט המפקיד בהתייעצות עם הגנז, ביוזמתו או על פי בקשת מבקש בהתאם לתקנה 9; בכל מקרה לא תהיה חשיפה של חומר מוגבל לעיון הקהל בטרם עבר בדיקה, אף אם התקופה הנקובה בתוספת הראשונה חלפה".

הנה כי כן, תקנה זו והתקופות הקצובות שנקבעו בתוספת הראשונה לתקנות אינן חורגות מהחוק המסמיך. הן מיישמות את האמור בו וקובעות ביחס לכל סוג של חומר ארכיוני מהי התקופה שבסיומה רשאי יהיה כל אדם לעיין בו, לאחר בדיקתו (השוו: בג"ץ 450/97 תנופה שרותי כוח אדם ואחזקות בע"מ נ' שר העבודה והרווחה, פ"ד נב(2) 433, 446-448 (1998)). בכך – בניגוד לטענת העותר – אף אין משום פגיעה בסמכויות השונות שהוקנו לגנז מתוקף החוק (ראו, למשל: סעיפים 9(א) ו-10(ג) לחוק).

הטענות שהעלה העותר בהקשר זה אינן מקימות, איפוא, בסיס להתערבות שיפוטית בתקנות הארכיונים ואילו הסעד הנוגע לפרסום נוהל החשיפה התייחר משעה שהמשיבים עדכנו כי תמצית הנוהל הניתנת לפרסום פורסמה באתר ארכיון המדינה (ראו: עניין חזקני, בפסקה 5).

10. הסעד העיקרי שהתבקש בעתירה נוגע, כאמור, לחומר הארכיוני בפרשת רצח קסטנר. אין בידי לקבל את הטענה כי החומרים שהתבקשו אינם מהווים "חומר מוגבל" כהגדרתו בתקנות הארכיונים וכי הארכת תקופת ההגבלה אינה חלה לגביהם. טענתו זו של העותר היא מוקשית, בהינתן הוראת תקנה 13 לתקנות הארכיונים שאליה הפנו המשיבים, הקובעת במפורש כי הוראות התקנות יחולו גם על חומר ארכיוני שהופקד בארכיון המדינה לפני יום פרסומן, ללא כל הבחנה בין חומרים שטרם חלפה לגביהם תקופת ההגבלה הקודמת לחומרים שתקופה זו לגביהם חלפה והם טרם נחשפו. טענת העותר כי אילו היה פונה בבקשה לעיין בחומרים בין השנים 2007-2009 לא הייתה כל מניעה לחשוף אותם היא, על כן, טענה תיאורטית שאין בה כדי להועיל לו.

11. ואולם, אף שהחומרים הנוגעים לפרשת רצח קסטנר הם בגדר "חומר מוגבל", יש צדק בטענת העותר כי המענה הראשוני מטעם ארכיון המדינה מיום 25.3.2019, שבו נדחתה בקשתו באופן גורף מבלי שנבחנה לגופה האפשרות למסור לו ולו חלק מן המידע, מעורר קושי של ממש. עמדנו על כך במסגרת הדיון הראשון בעתירה, במהלכו אף הבהרנו כי חלוף הזמן ממועד היווצרות החומרים מחייב את המשיבים להציג נימוקים כבדי-משקל להצדקת אי-חשיפתם (עמ' 3 לפרוטוקול הדיון מיום 10.2.2020). לאחר אותו הדיון ועל מנת לוודא כי כך ייעשה, ערכו גורמי המקצוע בשב"כ, בהוראתנו, בדיקה ובעקבותיה התאפשרה באותו השלב חשיפתם של חמישה מסמכים הנוגעים לפרשה. במהלך הדיון השני בעתירה שהתקיים ביום 22.3.2021, עיינו במסמכים שצורפו להודעה החסויה מיום 16.7.2020, וביקשנו, במעמד צד אחד, הבהרות והסברים מפורטים באשר לסיבות לאי-חשיפת המסמכים הללו. בתום הדיון קבענו כי יש לעשות מאמץ לשם חשיפת מסמכים נוספים (ראו: עמ' 1-2 לפרוטוקול הדיון מיום 22.3.2021) ובהמשך לכך נערכה בחינה חוזרת של גורמי המקצוע בשב"כ, ובעקבותיה התאפשרה חשיפת חלק מן המסמכים שצורפו להודעה החסויה מיום 16.7.2020, בכפוף להשחרות מסוימות מטעמי ביטחון המדינה וצנעת הפרט.

12. ניתן היה לצפות כי המסמכים שהועברו בסופו של דבר לעיון העותר יועברו אליו בלא צורך בהתערבות בית המשפט, וחשיפתם – ולו באיחור – מלמדת כי הגשת העתירה הייתה במקומה וכי הערות בית המשפט, לרבות אלו שהושמעו במסגרת הדיון במעמד צד אחד מיום 22.3.2021, הופנמו ויושמו. העותר טען כי המידע המופיע במסמכים שנמסרו ניתן לאיתור ממקורות גלויים שפורסמו בעבר. ספק בעיניי אם כך הוא, אך אף אם יש ממש בטענה, דומה כי פרסום רשמי של המסמכים המקוריים על ידי השב"כ, יש לו כשלעצמו ערך לא מבוטל.

העותר העלה טענה נוספת בדבר פגיעה מכוונת בביכול באיכות הסריקה של המסמכים שצורפו להודעת המשיבים מיום 23.5.2021. עיון במסמכים מלמד כי הם קריאים וניתן להבין את תוכנם, ומתגובת המשיבים מיום 5.8.2021 עולה כי מסמכים אלה נשלחו לעותר גם בעותק קשיח בדואר והועלו לאתר ארכיון המדינה בכתובת: <https://www.archives.gov.il/archives/Archive/0b07170684cb651c/File/0b071706890bd97f/Item/09071706890bdc01>. על כן טענה זו דינה להידחות.

13. סיכומם של דברים – בשונה מעניין חזקני, לא שוכנענו כי במקרה דנן הוצגה הצדקה מספקת להימנעות מפרסום כלל החומרים שהוצגו בפנינו, ובעקבות כך פורסמו לבסוף מסמכים שהמשיבים התנגדו תחילה לחשוף. לעומת זאת, ביחס ליתר המסמכים שצורפו להודעה החסויה מיום 16.7.2020, מקובלת עליי עמדת המשיבים כי אין מקום לחשיפתם בעת הזאת. זאת, בשים לב להוראת תקנה 8(ב)(1) לתקנות הארכיונים ולאחר בחינת הערכת מידת הסיכון לביטחון המדינה ומידת ההסתברות לפגיעה בו בשל חשיפת שיטות ודרכי פעולה של השב"כ ופרטים הנוגעים למקורות מידע ויעדים מודיעיניים (וראו סעיף 4(1) לנוהל החשיפה; עניין חזקני, בפסקה 13; השוו: בג"ץ 258/07 גלאון נ' ועדת הבדיקה הממשלתית לבדיקת ארועי המערכה בלבנון, פ"ד סב(1) 648, 669 (2007)).

14. בטרם סיום אשוב ואציין, כפי שהובהר במהלך הדיון הראשון בעתירה (עמ' 4 לפרוטוקול הדיון מיום 10.2.2020), כי לא בכדי קובעת תקנה 9(ה)(1)(ב) לתקנות הארכיונים שאחד השיקולים שעל המפקיד לשקול בבואו לדון בבקשה לחשיפת חומר מוגבל טרם שחלפה תקופת ההגבלה הוא – "משך הזמן שחלף ממועד יצירת החומר, והיחס בין פרק זמן זה לבין תקופת ההגבלה הקבועה לגבי החומר" (וראו גם: סעיף 4(7) לנוהל החשיפה, הנוקט בלשון דומה). על המפקיד מוטלת, איפוא, החובה לשוב ולערוך מעת לעת בחינה של החומרים שהפקיד ולחשוף את החומרים שבחלוף הזמן מתברר כי אין מניעה לגלותם (עניין חזקני, בפסקה 17). ובמילים אחרות, תקנה זו משמיעה לנו כי ככל שחלוף הזמן מאפשר חשיפת מידע שסווג כ"חומר מוגבל" לציבור, יש לעשות כן – "בין על פי דין בין על פי שיקול דעת ועל פי השכל הישר" (דנ"מ 8020/15 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד ראש הממשלה, פסקה י"ג (8.6.2016)).

15. מכל הטעמים המפורטים לעיל, אני סבורה כי העתירה דנן מיצתה את עצמה ודינה להימחק. עם זאת אציע לחבריי לחייב את המשיבים בהוצאות העותר ובשכר טרחת עורכי דינו בסכום של 8,000 ש"ח, בשל תרומתה של העתירה לחשיפתם של המסמכים שפורסמו לציבור בעקבותיה.

ה נ ש י א ה

השופט ג' קרא:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של הנשיאה א' חיות.

ניתן היום, ז' בתשרי התשפ"ב (13.9.2021).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה